

Sygn. akt: I C 1081/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 5 lipca 2023 r.

Sąd Okręgowy w Olsztynie I Wydział Cywilny

w składzie: Przewodniczący: sędzia Juliusz Ciejek

Protokolant: sekretarz sądowy Anna Kosowska

po rozpoznaniu w dniu 6 czerwca 2023 r. w Olsztynie na rozprawie

sprawy z powództwa **R. R. (1) i G. R.**

przeciwko (...) **Bank Spółce Akcyjnej z siedzibą w W.**

o ustalenie i zapłatę lub zapłatę i ustalenie

I. oddała powództwo o ustalenie nieważności umowy o kredyt hipoteczny nr (...) indeksowany do (...) z dnia 18 września 2008 r.,

II. oddała powództwo o zapłatę kwoty 464.052 zł 42 gr,

III. zasądza od pozwanego na rzecz powodów kwotę 1 (jeden) zł z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 5 lipca 2023 r. do dnia zapłaty,

IV. ustala bezskuteczność względem powodów klauzul indeksacyjnych zawartych w umowie opisanej w pkt I,

V. w pozostałym zakresie powództwo oddała ,

VI. koszty procesu stron wzajemnie znosi.

Sygn. akt I C 1081/21

UZASADNIENIE

Pozwem wniesionym w dniu 14 października 2021 r. przeciwko (...) Bank S.A. z siedzibą w W. (dalej: Bank) powodowie R. R. (1) i G. R. wnieśli o:

a) ustalenie nieważności umowy o kredyt hipoteczny nr (...) (...) zawartej w dniu 20.08.2008 r. w całości – z powodu zawartych w niej zapisów niezgodnych z treścią powszechnie obowiązujących przepisów prawa, sprzeczności z dobrymi obyczajami oraz rażącego naruszenia interesów konsumentów,

ewentualnie,

b) zasądzenie od pozwanego na rzecz powodów łącznie kwoty 1 zł (roszczenie rozdrobnione) wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia wniesienia powództwa do dnia zapłaty jako zwrot nadpłaty okresowej kredytu powstałej z tytułu narzuconego przez Bank nieuprawnionego sposobu spłaty kredytu jako kredytu walutowego (wysokość rat wyrażona w (...) pomimo, że był i jest kredytem złotówkowym udzielonym w PLN) oraz przy zastosowaniu abuzywnych klauzul przeliczeniowych,

c) stwierdzenie bezskuteczności względem powodów klauzul indeksacyjnych i wyeliminowanie ich z umowy jako postanowień abuzywnych,

d) orzeczenie, że kredyt jest kredytem złotowym przy zachowaniu pozostałych warunków, w tym dotyczących oprocentowania według stawki LIBOR.

Ponadto, powodowie wnieśli o zasądzenie od pozwanego na swoją rzecz solidarnie kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu strona powodowa wskazała, że umowa została zawarta na wzorcu umownym, który nie był z powodami indywidualnie uzgadniany, ponadto nie podlegał negocjacji. Powodowie zawierając umowę działali jako konsumenci. Pozwany w umowie oraz regulaminie przyznał sobie prawo do jednostronnego regulowania zarówno wysokości zobowiązania powodów jak również wysokości rat kredytu i odsetek waloryzowanego kursem (...). Pozwany uprawniony był do swobodnego wyboru dowolnych kryteriów przeliczania wartości udzielonego kredytu i ustalania kursów walut. Postanowienia te były sprzeczne z dobrymi obyczajami i rażąco naruszają interes powoda jako konsumenta. Zawarta umowa jest nieważna z powodu jej sprzeczności z art. 69 ust. 1 i 2 ustawy prawo bankowe. Ponadto, umowa narusza również zasady współżycia społecznego. Zastosowana klauzula waloryzacyjna obciąża wyłącznie powodów nieograniczonym ryzykiem kursowym, co jest sprzeczne z celem i naturą stosunku kredytu oraz nie jest zgodne z istotą waloryzacji. Powodowie przed zawarciem umowy nie otrzymali rzetelnej informacji w zakresie oceny ryzyka i kosztów związanych z oferowanym produktem bankowym.

Pismem z dnia 08.11.2021 r. powodowie sprecyzowali żądanie pozwu co do numeru umowy i daty jej zawarcia w ten sposób, że wnieśli o:

a) ustalenie nieważności umowy o kredyt hipoteczny nr (...) zawartej w dniu 18.09.2008 r. w całości – z powodu zawartych w niej zapisów niezgodnych z treścią powszechnie obowiązujących przepisów prawa, sprzeczności z dobrymi obyczajami oraz rażącego naruszenia interesów konsumentów,

ewentualnie,

b) zasądzenie od pozwanego na rzecz powodów łącznie kwoty 1 zł (roszczenie rozdrobnione) wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia wniesienia powództwa do dnia zapłaty jako zwrot nadpłaty okresowej kredytu powstałej z tytułu narzuconego przez Bank nieuprawnionego sposobu spłaty kredytu jako kredytu walutowego (wysokość rat wyrażona w (...)) pomimo, że był i jest kredytem złotówkowym udzielonym w PLN) oraz przy zastosowaniu abuzywnych klauzul przeliczeniowych,

c) stwierdzenie bezskuteczności względem powodów klauzul indeksacyjnych i wyeliminowanie ich z umowy jako postanowień abuzywnych,

d) orzeczenie, że kredyt jest kredytem złotowym przy zachowaniu pozostałych warunków, w tym dotyczących oprocentowania według stawki LIBOR.

Ponadto, powodowie wnieśli o zasądzenie od pozwanego na swoją rzecz solidarnie kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

(pozew k. 4-13, pismo z dnia 08.11.2021 r. – k. 34).

W odpowiedzi na pozew pozwany (...) Bank S.A. wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie od powodów na swoją rzecz kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego w uwzględnieniu opłaty skarbowej od pełnomocnictwa w wysokości 17 zł według norm przepisanych.

W ocenie pozwanego powodowie nie posiadają interesu prawnego w żądaniu o ustalenie. Ponadto, wskazał, że wytoczone przez powodów powództwo stanowi nadużycie prawa podmiotowego oraz że nie jest w żaden sposób wzbogacony kosztem strony powodowej.

Pozwany zaprzeczył, aby:

- doszło do nadpłaty kredytu oraz zaprzecza roszczeniom strony powodowej zarówno co zasady jak i co do wysokości, w każdym wariancie ewentualnym,
- wyliczenia dokonane dowolnie przez stronę powodową (w tym w oparciu o dowolnie obrane kryteria) były prawidłowe i mogły stanowić podstawę rozstrzygnięcia,
- strona powodowa nie była informowana o ryzyku związanym z umową,
- strona powodowa nie była informowana o treści umowy,
- strona powodowa została przymuszona (w szczególności przez pozwanego) do zawarcia umowy kredytu wyrażonego w walucie obcej,
- strona powodowa nie miała wpływu na treść umowy, w tym na walutę umowy,
- pozwany na podstawie umowy był uprawniony do określania kursu w sposób dowolny,
- sporne postanowienia umowy w zakresie indeksacji kwoty kredytu zostały wpisane do rejestru klauzul niedozwolonych,
- pozwany był związany treścią wpisów do rejestru klauzul niedozwolonych dotyczących innych niż pozwany podmiotów oraz innych niż stosowane przez pozwanego treści warunków umownych,
- w umowie znajdowały się postanowienia niedozwolone w rozumieniu art. 385¹ k.c., w tym w szczególności w zakresie określania kursu,
- doszło do naruszenia dobrych obyczajów lub rażącego naruszenia interesów strony powodowej,
- skutkiem zarzucanej abuzywności miałyby być uznanie umowy za „złotową” (bez zasady indeksacji do waluty obcej) ale oprocentowaną stawką LIBOR (przynależną walucie obcej),
- skutkiem zarzucanej abuzywności miałyby być uznanie umowy za nieważną w całości lub części,
- po stronie pozwanego wystąpiło wzbogacenie, w szczególności w związku ze wzrostem kursu waluty (...) w stosunku do PLN,
- umowa jest w części lub w całości nieważna,
- umowa nie zawiera obligatoryjnych elementów wymaganych przez prawo,
- umowa narusza zasady współżycia społecznego.

(odpowiedź na pozew k. 58-99).

Pismem z dnia 18.10.2022 r. powodowie zmodyfikowali powództwo w ten sposób, że wnieśli o:

- a) stwierdzenie nieważności umowy o kredyt hipoteczny z dnia 18.09.2008 r. nr (...) indeksowanego do (...),

b) zasądzenie od pozwanego na rzecz powodów solidarnie kwoty 664.052,42 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia wniesienia powództwa tytułem zwrotu świadczenia nienależnego – rat kapitałowo – odsetkowych kredytu, prowizji, marży, ubezpieczenia na podstawie nieważnej umowy o kredyt hipoteczny z dnia 18.09.2008 r. nr (...) indeksowany do (...),

c) zasądzenie od pozwanego na rzecz powodów solidarnie kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W pozostałym zakresie powodowie podtrzymali powództwo.

(pismo powodów k. 141-150).

Pozwany pismem z dnia 12.12.2022 r. wniósł o oddalenie powództwa sprecyzowanego przez stronę powodową w piśmie z dnia 18.10.2022 r. w całości oraz zasądzenie od powodów na swoją rzecz kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego w uwzględnieniu opłaty skarbowej od pełnomocnictwa w wysokości 17 zł według norm przepisanych, również co do powództwa wywiedzionego przez stronę powodową w piśmie z dnia 18.10.2022 r.

Pozwany podtrzymał stanowisko zajęte dotychczas w sprawie.

(pismo pozwanego – k. 203-209)

Na rozprawie w dniu 04.04.2023 r. pełnomocnik powodów oświadczył, że zawarte w piśmie modyfikującym powództwo z dnia 18.10.2022 r. kwota żądania zapłaty ujęta w pkt II wskazana na kwotę 664.052,42 zł jest wynikiem omyłki pisarskiej, a żądanie zapłaty ujęte w pkt II zmodyfikowanego powództwa to 464.052,42 zł.

(protokół rozprawy – k. 226)

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Powodowie R. R. (1) i G. R. w 2008 r. potrzebowali środków finansowych na zakup domu, w celu zaspokojenia własnych potrzeb mieszkaniowych.

Wnioskiem z dnia 16 lipca 2008r. powodowie wystąpili do poprzednika prawnego pozwanego (...) Bank S.A. DomBank Hipoteczny Oddział w Ł. z siedzibą w K. – o udzielenie im kredytu w kwocie 450.000 zł indeksowanego kursem waluty (...) na okres 32 lat. Jako cel kredytowania wskazali zakup nieruchomości na rynku wtórnym oraz sfinansowanie składki ubezpieczeniowej.

Powodowie podpisali oświadczenie, że po zapoznaniu się z występującym ryzykiem kursowym oraz ryzykiem wynikającym ze zmiennej stopy procentowej wnoszą o udzielenie kredytu indeksowanego do waluty obcej.

(dowód: zeznania powodów – k. 266-267, wnioski o kredyt k. 107-110, oświadczenie kredytobiorcy o wyborze waluty – k. 111, wzór oświadczenia o odstąpieniu od umowy – k. 112)

Następnie powodowie, jako kredytobiorcy zawarli z (...) Bank S.A. DomBank Hipoteczny Oddział w Ł. umowę kredytu hipotecznego nr (...) indeksowanego do (...) w dniu 06.10.2008 r., a sporządzoną w dniu 18.09.2008 r.

Przedmiotem powyższej umowy było udzielenie powodom kredytu w kwocie 463.819,27 zł (odpowiadającej kwocie 230.755,86 CHF przy założeniu, że uruchomiono całość kredytu w dacie sporządzenia umowy) z przeznaczeniem na pokrycie części ceny nabycia nieruchomości położonej w miejscowości D. oraz na uiszczenie składki z tytułu ubezpieczenia od ryzyka utraty własności nieruchomości, ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej w życiu codziennym, ubezpieczenie nieruchomości od ognia i innych zdarzeń losowych, pakietowego ubezpieczenia na wypadek odmowy ustanowienia hipoteki oraz uiszczenia kosztów związanych z ustanowieniem hipoteki zabezpieczającej spłatę kredytu (§ 1 ust. 1, § 2 i § 3 ust. 1 umowy). Kredytobiorcy oświadczyli, że są

świadomi ryzyka kursowego związanego ze zmianą kursu waluty indeksacyjnej w stosunku do złotego, w całym okresie kredytowania i akceptują to ryzyko (§ 1 ust. 1 umowy). Umowa zawarta została na okres 384 miesięcy w formie rat równych kapitałowo–odsetkowych (§ 1 ust. 2 umowy). Spłata kredytu zabezpieczona była hipoteką kaucyjną ustanowioną na nieruchomości powodów do kwoty stanowiącej 170% kwoty kredytu (§ 3 ust. 1 umowy).

W myśl § 1 ust. 3 umowy oprocentowanie kredytu miało zmienny charakter i na dzień sporządzenia umowy wynosiło 5,06 % w skali roku. Składało się na nie suma obowiązującej stawki (...) i stałej marży Banku, która wynosiła 2,25 %. Kredytobiorcy oświadczyli, że są świadomi ryzyka wynikającego ze zmiennego oprocentowania, w całym okresie kredytowania i akceptują to ryzyko (§ 1 ust. 3 zdanie drugie).

Zgodnie z § 1 ust. 4 umowy rata kapitałowo-odsetkowa przy założeniu uruchomienia całości kredytu w dacie sporządzenia niniejszej umowy wynosiłby 1.214,35 CHF. Rzeczywista wysokość rat odsetkowych lub rat kapitałowo-odsetkowych miała zostać określona w harmonogramie rat. Na dzień sporządzenia umowy odsetki karne kredytu wynoszą 10,12 % i ulegają zmianie w przypadku zmiany indeksu (...) na zasadach określonych w § 13 umowy i nie większe niż odsetki maksymalne. Natomiast po przewalutowaniu kredytu na PLN na podstawie § 14 ust. 3 odsetki karne na dzień sporządzenia umowy wynoszą 16,10 %, nie większe niż odsetki maksymalne ulegają zmianie w przypadku zmiany indeksu (...) (§ 1 ust. 5 umowy).

Jednorazowa prowizja za udzielenie kredytu została ustalona na 0,00 zł (§ 1 ust. 6 umowy).

W § 6 ust. 1 strony zdefiniowały pojęcie „Bankowa Tabela kursów walut dla kredytów dewizowych oraz indeksowanych kursem walut, zwana Tabelą Kursów” jako tabelę sporządzoną przez merytoryczną komórkę Banku na podstawie kursów obowiązujących na rynku międzybankowym w chwili jej sporządzania i po ogłoszeniu kursów średnich przez NBP; tabela jest sporządzana o godz. 16.00 każdego dnia roboczego i obowiązuje przez cały następny dzień roboczy.

Ponadto strony w umowie ustaliły, że:

- kredyt Bank wypłaca bezgotówkowo jednorazowo na rachunki podmiotów wskazanych we wniosku o wypłatę, o ile nie jest to sprzeczne z postanowieniami umowy - w terminach i wysokościach określonych w umowie kredytowej (§1 ust. 10 zdanie 1 umowy),
- w dniu wypłaty kredytu lub każdej transzy kredytu kwota wypłaconych środków będzie przeliczana do (...) według kursu kupna walut określonego w Tabeli Kursów – obowiązującego w dniu uruchomienia środków (§ 9 ust. 2),
- wysokość zobowiązania będzie ustalana jako równowartość wymaganej spłaty wyrażonej w (...) po jej przeliczeniu według kursu sprzedaży walut określonego w „Bankowej tabeli kursów walut dla kredytów dewizowych oraz indeksowanych kursem walut obcych” do (...) obowiązującego w dniu spłaty (§ 10 ust. 3),
- oprocentowanie kredytu jest zmienne i ulega zmianie w pierwszym dniu najbliższego miesiąca następującego po ostatniej zmianie indeksu (...). Indeks (...) dla każdego miesiąca oblicza się jako średnią arytmetyczną stawek LIBOR 3m obowiązujących w dniach roboczych w okresie liczącym od 26 dnia miesiąca, poprzedzającego miesiąc ostatni do 25 dnia miesiąca poprzedzającego zmianę (§ 13 ust. 1 i 2 umowy). W przypadku gdy 26 dzień miesiąca jest dniem wolnym od pracy, średnia stawek LIBOR 3m obliczana jest od najbliższego dnia roboczego następującego po tym dniu. W przypadku, gdy 25 dzień miesiąca jest dniem wolnym od pracy, średnia stawek LIBOR 3m obliczana jest od najbliższego dnia roboczego poprzedzającego ten dzień. Indeks (...) obliczany jest do dwóch miejsc po przecinku (§ 13 ust. 3 i 4 umowy). Indeks (...) ulega zmianie w okresach miesięcznych i obowiązuje od pierwszego dnia miesiąca, jeżeli wartość indeksu jest różna od obowiązującej stawki indeksu (...) o przynajmniej 0,1 punktu procentowego (§ 13 ust. 5),
- jeżeli kredytobiorca mimo upływu okresu wypowiedzenia nie ureguluje należności, Bank w następnym w dniu po upływie terminu wypowiedzenia dokonuje przewalutowania całego wymagalnego zadłużenia na PLN, z zastosowaniem aktualnego kursu sprzedaży dewiz, określonego przez Bank w Tabeli Kursów. Poczynając od dnia przewalutowania Bank pobiera od wymagalnego kapitału karne odsetki w wysokości 2-krotności oprocentowania

kredytów udzielanych w PLN (nie indeksowanych do waluty obcej) przy zastosowaniu aktualnego z dnia przewalutowania wskaźnika (...) oraz marży obowiązującej w dniu wypłaty kredytu lub jego pierwszej transzy (§ 14 ust. 3),

- bank dokonując zmiany oprocentowania, zawiadamia Kredytobiorcę, Poręczycieli i właścicieli nieruchomości o aktualnej stopie oprocentowania oraz dacie jej wprowadzenia, doręczając nowy harmonogram spłat listem poleconym. Zawiadomienie o zmianie oprocentowania staje się integralną częścią umowy i nie wymaga aneksu (§ 14 ust. 6),

- do czasu przedłożenia przez kredytobiorcę odpisu z KW, o którym mowa w § 3 ust. 2 kredytobiorca zobowiązany jest do zabezpieczenia zobowiązania z tytułu umowy kredytu poprzez przedłożenie weksła in blanco wraz z deklaracją wekslową. W przypadku, gdy Kredytobiorca zobowiązany jest do uiszczania opłaty z tytułu niskiego wkładu własnego, zabezpieczenie w postaci weksła wraz z deklaracją wekslową obowiązuje do czasu wygaśnięcia obowiązku uiszczenia tejże opłaty. Bank poprzez jednostronne oświadczenie może przedłużyć termin zabezpieczenia wekslowego, jeżeli kredytobiorca ma opóźnienia w spłacie kredytu. Bank powiadamia o tym kredytobiorcę i poręczyciela. Po ustaniu zabezpieczenia wekslowego, weksle podlega komisyjnemu zniszczeniu, z którego sporządza się protokół, chyba że wraz z odpisem z KW Kredytobiorca zażąda zwrotu weksła lub kredyt podlega ustawie o kredycie konsumenckim (§ 16 ust. 1 i 2),

- przewalutowanie następuje według kursów, z zastrzeżeniem ust. 5:

a) kupna dewiz z dnia złożenia wniosku o przewalutowanie na podstawie obowiązującej w Banku (...) w przypadku zmiany waluty z PLN na walutę obcą,

b) sprzedaży dewiz z dnia złożenia wniosku o przewalutowanie, na podstawie obowiązującej w Banku (...) w przypadku zmiany waluty z waluty obcej na PLN (§ 20 ust. 3).

Na mocy § 25 ust. 1 do spraw nieuregulowanych umową zastosowanie miały przepisy Kodeksu cywilnego, Prawa bankowego i Regulaminu do umowy kredytu hipotecznego, stanowiącego integralną część umowy.

Regulamin do umowy przewidywał:

- w § 16 ust. 4, że w przypadku kredytu indeksowanego do waluty obcej, Bank w następnym dniu po upływie terminu wymagalności całego kredytu, dokonuje przewalutowania całego wymagalnego zadłużenia na PLN z zastosowaniem aktualnego kursu sprzedaży dewiz, określonego przez Bank w Tabeli Kursów. Od dnia przewalutowania pobiera się od wymagalnego kapitału odsetki karne w wysokości 2-krotności oprocentowania kredytów udzielanych w PLN (nie indeksowanego do waluty obcej) przy zastosowaniu aktualnego z dnia przewalutowania wskaźnika (...) oraz marży obowiązującej w dniu wypłaty kredytu lub jego pierwszej transzy,

- w § 19 ust. 5 regulaminu wskazano, że w przypadku kredytu indeksowanego w walucie obcej kwota raty spłaty obliczona jest według kursu sprzedaży dewiz obowiązującym w Banku na podstawie obowiązującej w Banku (...) z dnia wpływu środków,

- zgodnie z § 21 ust. 5 regulaminu wskazano, że w przypadku kredytu indeksowanego do waluty obcej prowizja za wcześniejszą spłatę, przeliczona jest według kursu sprzedaży dewiz na podstawie obowiązującej w Banku (...) z dnia realizacji wcześniejszej spłaty.

(dowód: umowa kredytu hipotecznego k. 16-27 oraz k. 38-49, regulamin kredytu hipotecznego dom – k. 114-118)

Umowa nie była indywidualnie negocjowana przez strony.

(dowód: zeznania powodów – k. 266-267)

Kredyt został wypłacony powodowi zgodnie z złożonymi dyspozycjami wypłaty.

(dowód: potwierdzenie wypłaty środków – k. 152, historia zadłużenia oraz wpłat tytułem spłaty kredytu wraz z historią indeksów – k. 153-163, zestawienie rat i odsetek – k. 28, k. 50 oraz k. 113, harmonogram spłat – k. 29 oraz k. 51, zeznania powodów – k. 266-267)

W dniu 04.02.2010 r. strony podpisały aneks nr (...) do umowy kredytu hipotecznego zgodnie z którym wysokość zobowiązania miała być ustalana jako równowartość wymaganej spłaty wyrażonej w (...) po jej przeliczeniu według kursu sprzedaży waluty ustalonego przez Narodowy Bank Polski.

(dowód: aneks nr (...) do umowy – k. 119-120)

Spłata kredytu następowała w PLN. Powodowie w okresie od dnia 02.12.2018 r. do 17.12.2021 r. uiścili na rzecz pozwanego tytułem spłaty rat kapitałowo – odsetkowych kwotę 404.875,26 zł co odpowiada kwocie 110.878,74 CHF. Ponadto, powodowie od 31.12.2021 r. do 17.10.2022 r. uiścili na rzecz pozwanego kwotę 46.466 zł.

(dowód: historia zadłużenia oraz wpłat tytułem spłaty kredytu wraz z historią indeksów – k. 153-163, potwierdzenia przelewów – k. 164-169, zeznania powodów – k. 266-267)

Pozwany (...) Bank S.A. w W. jest następcą prawnym (...) Bank S.A. DomBank Hipoteczny Oddział w Ł..

(dowód: okoliczność bezsporna, KRS dot. pozwanego – k. 102-106)

Decyzją z dnia 29.09.2022 r. Bankowy Fundusz Gwarancyjny wszczął przymusową restrukturyzację wobec (...) Bank S.A. z siedzibą w W..

(dowód: decyzja z dnia 29.09.2022 r. – k. 179-180)

Sąd zważył, co następuje:

Roszczenie powodów uznano za bezzasadne w zakresie żądania ustalenia nieważności umowy o kredyt hipoteczny nr (...) indeksowany do (...) z dnia 18.09.2008 r. oraz zapłaty kwoty 464.052 zł 42 gr z tego tytułu. W ocenie Sądu orzekającego w niniejszej sprawie kwestionowane przez powodów postanowienia umowne dotyczące klauzuli indeksacyjnej stanowią niedozwolone postanowienia umowne i są bezskuteczne wobec powodów, jednak ich eliminacja pozwala na dalsze wykonywanie umowy. Wobec powyższego Sąd uznał za zasadne roszczenie powodów o zapłatę kwoty 1 zł z tytułu zawarcia w umowie klauzul abuzywnych, oraz ustalenia wobec nich bezskuteczności klauzul indeksacyjnych. W pozostałym zakresie powództwo podlegało oddaleniu, w tym również częściowo w zakresie żądania odsetkowego.

Sąd dokonał ustaleń faktycznych w sprawie w oparciu o załączone do akt i niekwestionowane przez strony dokumenty oraz zeznania powodów nie stwierdzając podstaw do podważenia ich wiarygodności.

Sąd na podstawie art. 235² § 1 pkt 4 k.p.c. pominął dowód z zeznań świadka K. B. jako niemożliwy do przeprowadzenia. Sąd na rozprawie w dniu 04.04.2023 r. określił termin do kolejnej rozprawy na podstawie art. 242 k.p.c. do przeprowadzenia dowodu z zeznań świadka K. B., jako ostateczny. Korespondencja została skierowana do świadka na adresy wskazane przez pełnomocnika pozwanego, jednak nie została odebrana (k. 255-256, 275-276, 281-282). Ze względu na to, że świadek nie odbierał korespondencji niemożliwe było przeprowadzenie dowodu z zeznań wnioskowanego świadka.

Powodowie ostatecznie domagali się stwierdzenia nieważności umowy o kredyt hipoteczny z dnia 18.09.2008 r. nr (...) indeksowanego do (...) oraz zasądzenia na ich rzecz solidarnie kwoty 464.052,42 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia wniesienia powództwa. Tytułem żądania ewentualnego powodowie żądali zasądzenia od pozwanego na rzecz powodów łącznie kwoty 1 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia wniesienia powództwa do dnia zapłaty jako zwrot nadpłaty okresowej kredytu oraz stwierdzenia bezskuteczności względem powodów klauzul indeksacyjnych i wyeliminowanie ich z umowy jako postanowień abuzywnych. Ponadto, tytułem

żądania ewentualnego domagali się orzeczenia, że kredyt jest kredytem złotowym przy zachowaniu pozostałych warunków, w tym dotyczących oprocentowania według stawki LIBOR.

W pierwszej kolejności należy wskazać, że zgodnie z art. 189 k.p.c. można domagać się stwierdzenia przez sąd istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa, jeżeli strona ma w tym interes prawny, rozumiany jako obiektywną potrzebę usunięcia wątpliwości lub niepewności co do istnienia lub charakteru stosunku łączącego ją z inną stroną. Przyjmuje się również, że interesu w wytoczeniu powództwa o ustalenie nie ma, jeżeli swój cel strona może osiągnąć formułując dalej idące żądanie, które będzie czynić zadość jej potrzebom, np. w formie żądania zwrotu świadczeń spełnionych na podstawie nieistniejącego lub nieważnego stosunku prawnego.

W ocenie Sądu powodowie mają interes prawny w wystąpieniu z żądaniem pozwu, a polega on na tym, że w istocie domagają się definitywnego usunięcia niepewności prawnej co do istnienia nawiązanego na podstawie umowy stosunku prawnego. Zgodnie z art. 385¹ k.c. skutkiem eliminacji abuzywnych postanowień nie zawsze musi być upadek całej umowy, gdyż co do zasady powinna ona obowiązywać dalej w zmienionej treści. W przypadku umowy długoterminowej, jakim jest objęta pozwem umowa kredytu, żądanie zwrotu kwot wypłaconych lub wpłaconych może wynikać z różnych przyczyn, zatem samo rozstrzygnięcie o uwzględnieniu lub oddaleniu żądania zapłaty na tle takiej umowy nie zawsze wyeliminuje wątpliwości co do jej istnienia lub treści. Taką możliwość daje natomiast rozstrzygnięcie o żądaniu ustalenia nieważności lub nieistnienia stosunku prawnego, jakim jest umowa kredytu wskutek jej upadku spowodowanego następczym powołaniem się przez kredytobiorcę – konsumenta – na niedozwolony charakter niektórych jej zapisów, względnie ustalenie, że te zapisy nie są dla niego wiążące (są bezskuteczne).

W zakresie zarzutu pozwanego dotyczącego nadużycia prawa podmiotowego przez powodów w rozumieniu art. 5 k.c., wskazać należy że przepis ten stanowi, że nie można czynić ze swego prawa użytku, który byłby sprzeczny ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem tego prawa lub zasadami współżycia społecznego. Takie działanie lub zaniechanie uprawnionego nie jest uważane za wykonanie prawa i nie korzysta z ochrony. Sąd w wytoczonym przez powodów powództwie nie dostrzega sprzeczności ani ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem tego prawa ani z zasadami współżycia społecznego. W toku postępowania ocenie podlega treść umowy oraz okoliczności bezpośrednio związane z jej zawarciem z chwili jej podpisania. W związku z tym, badaniu podlega czynność prawna, na którą większy wpływ miał pozwany jako podmiot posiadający silniejszą pozycję gospodarczą. Zaznaczyć należy, że powodowie swe roszczenia opierają przede wszystkim na abuzywności postanowień umownych, a nie fakcie, że doszło do wzrostu kursu waluty do której był indeksowany kredyt. Celem wytoczenia powództwa jest przesądzenie czy umowa po pierwsze wiąże strony, a jeśli tak to w jakim zakresie. Powyższe nie spełnia przesłanek wskazanych w art. 5 k.c.

Dla oceny zasadności roszczeń powodów konieczne zatem będzie ustalenie następującej kolejności:

- dokonanie oceny, czy zawarta umowa jest ważna i jaki jest rzeczywisty charakter umowy,
- w przypadku uznania, że umowa jest ważna, dokonanie oceny czy umowa zawiera niedozwolone postanowienia umowne,
- czy w efekcie dokonanej analizy umowy dokonanie oceny zasadności roszczenia powodów o zapłatę.

Ważność umowy i jej rzeczywisty charakter.

Zgodnie z treścią przepisów art. 58 § 1-3 k.c. nieważna jest czynność prawna sprzeczna z ustawą albo mająca na celu obejście ustawy, chyba że właściwy przepis przewiduje inny skutek, w szczególności ten, iż na miejsce nieważnych postanowień czynności prawnej wchodzi odpowiednie przepisy ustawy. Nieważna jest też czynność prawna sprzeczna z zasadami współżycia społecznego. Jeżeli nieważnością jest dotknięta tylko część czynności prawnej, czynność pozostaje w mocy co do pozostałych części, chyba że z okoliczności wynika, iż bez postanowień dotkniętych nieważnością czynność nie zostałaby dokonana.

Kredyt udzielony powodom miał charakter kredytu indeksowanego. Kwota kredytu była ustalona w PLN i dopiero w efekcie zabiegu waloryzacyjnego przeliczono ją na (...). Fakt zawarcia umowy kredytu indeksowanego do (...) co do zasady nie był między stronami sporny. Sąd w zakresie treści umowy i czynności ją poprzedzających oparł się na dokumentach złożonych przez obie strony, w tym umowie kredytu, jak również zeznaniach powodów. Sporne były natomiast między stronami jej określone postanowienia oraz inne około kontraktowe czynności wzajemne stron. Sąd, zatem w pierwszej kolejności odniesie się do samej umowy kredytu, która ze swej istoty charakteryzuje się skomplikowaną siatką pojęć zawartych w jej postanowieniach.

Zgodnie z art. 69 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe (tj. Dz. U. z 2020 r. poz. 1896) przez umowę kredytu bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel, a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu. Umowa kredytu powinna być zawarta na piśmie i określać w szczególności: strony umowy, kwotę i walutę kredytu, cel, na który kredyt został udzielony, zasady i termin spłaty kredytu, wysokość oprocentowania kredytu i warunki jego zmiany, sposób zabezpieczenia spłaty kredytu, zakres uprawnień banku związanych z kontrolą wykorzystania i spłaty kredytu, terminy i sposób postawienia do dyspozycji kredytobiorcy środków pieniężnych, wysokość prowizji, jeżeli umowa ją przewiduje, warunki dokonywania zmian i rozwiązania umowy.

Zawarta przez strony 6 października 2008 r. (sporządzona 18.09.2008 r.) umowa jest właśnie taką umową kredytu. W wykonaniu umowy bank wydał (udostępnił) kredytobiorcom określoną sumę kredytową w złotych. Kredytobiorca zaś był zobowiązany do zwrotu w ratach kredytowych, z odsetkami i należnościami okołoumownymi. Zawarte w niej były przedmiotowo istotne elementy umowy kredytowej. Bank udzielał kredytu w kwocie 463.819,27 zł, a kredytobiorcy mieli to zwrócić uiszczając 384 równych miesięcznych rat kapitałowo-odsetkowych.

Oceny postanowień przedmiotowej umowy nie zmienia fakt, że kwota udzielonego kredytu miała być indeksowana kursem waluty obcej przez przeliczenie wysokości sumy kredytowej wypłaconej w walucie polskiej na walutę obcą, ustalenie rat spłaty w walucie obcej i następnie przeliczanie wartości konkretnych spłat dokonywanych w walucie polskiej na walutę obcą i odpowiednie do tego określanie wysokości pozostałego do spłaty zadłużenia w tej właśnie walucie (...).

Art. 358¹ § 2 k.c. wprost przewiduje możliwość zastrzeżenia w umowie, że wysokość zobowiązania, którego przedmiotem od początku jest suma pieniężna, zostanie ustalona według innego niż pieniądz miernika wartości. W orzecznictwie sądowym zgodnie przyjmuje się przy tym, że w omawianym przepisie chodzi o pieniądz polski, a innym miernikiem wartości może być również waluta obca (wyroki SN w sprawie I CSK 4/07, I CSK 139/17, uzasadnienie wyroku SN w sprawie V CSK 339/06).

Zważywszy, że postanowienia umowy wyraźnie wskazują, że Bank udziela kredytu w złotych polskich, a jego spłata następuje przez pobieranie należnych rat z rachunku prowadzonego również w tej walucie, nie ulega wątpliwości, że strony zamierzały zawrzeć umowy kredytu bankowego w tej właśnie walucie, która była jednocześnie walutą zobowiązania, jak i jego wykonania.

Umowa stron zawiera zatem elementy przedmiotowo istotne, które mieszczą się w konstrukcji umowy kredytu bankowego i stanowią jej w pełni dopuszczalny oraz akceptowany przez ustawodawcę wariant, o czym świadczy nadto wyraźne wskazanie tego rodzaju kredytów (indeksowanych i denominowanych) w treści art. 69 ust. 2 pkt 4a i ust. 3 ustawy prawo bankowe oraz wprowadzenie art. 75b ustawy prawo bankowe, na podstawie nowelizacji tej ustawy, które to zmiany weszły w życie z dniem 26 sierpnia 2011 r.

Istotą kredytu indeksowanego - z którym mamy do czynienia na gruncie niniejszej sprawy - jest dodatkowo to, że strony umówiły się, że kwota kapitału kredytu wyrażona początkowo w walucie polskiej (463.819,27 zł) zostanie, w drodze indeksacji, przeliczona na walutę obcą i oprocentowana w sposób właściwy dla tej waluty. Powodowie

wnioskowali o kredyt określając jego kwotę jako indeksowaną do waluty wymienialnej, tj. franka szwajcarskiego (...), który został wypłacony zgodnie z umową w złotych, zaś wysokość zadłużenia w walucie kredytu (...), obliczana była według kursu kupna walut określonego w Tabeli kursów, obowiązującego w banku w dniu uruchomienia środków (§ 9 ust. 2 umowy). W momencie wypłaty kredytu w złotych, po stronie powodowej powstało zatem zobowiązanie do zwrotu równowartości tej kwoty w walucie indeksacji.

W świetle postanowień umowy kredytu sporządzonej w dniu 18.09.2008 r., a zawartej w dniu 06.10.2008 r. z nie budzi zatem wątpliwości, że strony zgodnie postanowiły, że kredyt adekwatnie do postulatu powodów zostanie udzielony i wypłacony w złotych polskich i w tej samej walucie będzie odbywała się jego spłata, przy założeniu jednak, że w obu przypadkach będzie on indeksowany do kursu waluty obcej, czyli franka szwajcarskiego.

W świetle powyższego przyjąć należy, że faktyczna wysokość zobowiązania powodów w chwili podpisywania umowy była znana. Kwota udzielonego kredytu została ściśle oznaczona w umowie – 463.819,27 zł. Kredytobiorcy zobowiązani są do zwrotu tego świadczenia (udzielonego i wykorzystanego kredytu), tyle że według wartości ustalonej w klauzuli indeksacyjnej, dopuszczalnej z punktu widzenia art. 69 Prawa bankowego. W sposób oczywisty jest to związane z ryzykiem, że na przestrzeni obowiązywania umowy dojdzie do zmiany wartości tej waluty w porównaniu do polskiego złotego. Ryzyko to rekompensowane jest niższym oprocentowaniem tego typu kredytów. Różnica pomiędzy kursem kupna, a kursem sprzedaży waluty jest też oczywista dla każdego przeciętnego konsumenta. Jak słusznie zauważył Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 24 maja 2012 r., wydanym w sprawie o sygnaturze akt II CSK 429/11, biorący kredyt, zwłaszcza długoterminowy z przeliczeniem zobowiązań okresowych (rat spłacanego kredytu) według umówionej waluty (klauzula walutowa) ponosi ryzyko polegające albo na płaceniu mniejszych rat w walucie kredytu, albo większych, niż to wynika z obliczenia w tej walucie, gdyż na wysokość każdej raty miesięcznej wpływa wartość kursowa waluty kredytu w stosunku do waloryzacji tego kredytu. Oznacza to, że w umowę kredytu bankowego co do zasady wpisana jest niepewność co do wielkości ostatecznych kosztów udzielonego kredytu, które wiążą się z jego udzieleniem i które ostatecznie obciążą kredytobiorcę.

Wykorzystanie mechanizmu indeksacji, w ocenie Sądu, co do zasady nie narusza natury kredytu i przepisów Prawa bankowego. Umowy kredytów indeksowanych do waluty mogą być zawierane również obecnie - po nowelizacji Prawa bankowego z dnia 29 lipca 2011 r., która weszła w życie w dniu 26 sierpnia 2011 r. (Dz. U. z 2011.165.984), jednak od tego czasu w przypadku umowy o kredyt denominowany lub indeksowany do waluty innej niż waluta polska, elementy przedmiotowo istotne umowy stanowią też zawarcie szczegółowych zasad określania sposobów i terminów ustalania kursu wymiany walut, na podstawie którego w szczególności wyliczana jest kwota kredytu, jego transz i rat kapitałowo-odsetkowych oraz zasad przeliczania na walutę wypłaty albo spłaty kredytu (art. 69 ust. 2 pkt 4a). Umowy kredytów indeksowanych do waluty obcej mogły i nadal mogą funkcjonować w obrocie i same w sobie nie są sprzeczne z powszechnie obowiązującymi przepisami ustawy - prawo bankowe.

Przedstawione okoliczności pozwalają uznać, że powodowie mieli świadomość zarówno rodzaju zawartej z pozwanym umowy kredytu, jak też wiążących się z tym konsekwencji prawnych i finansowych, w tym ryzyka kursowego. Powodowie składając wniosek o udzielenie kredytu podpisali oświadczenie o ryzyku walutowym i zmiennej stopy procentowej (k. 111). Ponadto, w § 1 ust. 1 umowy zostało zawarte oświadczenie powodów, że są świadomi ryzyka kursowego związanego ze zmianą kursu waluty indeksacyjnej w stosunku do złotego, w całym okresie kredytowania i akceptuje to ryzyko (k. 16, 38).

Nadto umowa stron jest dopuszczalna w świetle treści art. 353¹ k.c., zgodnie z którym strony zawierając umowę mogą ułożyć stosunek prawny według swego uznania, byleby jego treść lub cel nie sprzeciwiały się właściwości (naturze) stosunku, ustawie ani zasadom współżycia społecznego.

Istota zawartej przez strony umowy polegała na stworzeniu przez Bank możliwości wykorzystania przez powodów określonej kwoty pieniędzy w walucie polskiej z obowiązkiem zwrotu w określonym czasie jej równowartości wyrażonej przez odniesienie do miernika w postaci kursu waluty szwajcarskiej. Nie był zatem to w żadnej mierze kredyt udzielony w walucie obcej, niezależnie od tego, w jaki sposób, z jakich źródeł i w jakiej walucie powodowie

pozyskiwali środki na spłaceniu pozwanemu kwoty kredytu, a nadto jak pozwany księgował te kredyty w swoich księgach rachunkowych po ich udzieleniu, skoro przedmiotem zobowiązań obu stron od początku była waluta polska.

Ryzyko zmiany kursu waluty obcej przyjętej jako miernik wartości świadczenia w walucie polskiej z zasady może wywoływać konsekwencje dla obu stron – w przypadku podwyższenia kursu podwyższając wartość zobowiązania kredytobiorców w stosunku do pierwotnej kwoty wyrażonej w walucie wypłaty, a w przypadku obniżenia kursu - obniżając wysokość jego zadłużenia w tej walucie, a tym samym obniżając wysokość wierzytelności Banku z tytułu spłaty kapitału kredytu w stosunku do kwoty wypłaconej.

Trudno zatem uznać, aby konstrukcja umowy kredytu indeksowanego kursem waluty obcej była sprzeczna z prawem lub zasadami współzycia społecznego, skoro ryzyko takiego ukształtowania stosunku prawnego obciąża co do zasady obie strony. Nie ma również przeszkód, by strony w umowie określiły sposób ustalania kursu dla uniknięcia wątpliwości na tym tle w toku wykonywania umowy. Umowy tego rodzaju wiążą się ze znacznym ryzykiem dla kredytobiorców, ale na poziomie porównywalnym z niewątpliwie dopuszczonym przez prawo kredytem walutowym, wypłacanym i spłacanym w (...). Powodowie zawierając umowę nie znajdowali się w nietypowej sytuacji, w szczególności nie działali w warunkach konieczności finansowej. Również właściwości osobiste powodów nie wskazują na wykorzystanie wyjątkowej przewagi banku, bowiem nie wskazywały na wyjątkowe utrudnienia w rozumieniu umowy kredytowej i jej warunków ekonomicznych.

Zamieszczenie postanowień w tym zakresie samo w sobie nie narusza zatem przepisów prawa, zasad współzycia społecznego, ani nie jest sprzeczne z naturą zobowiązania kredytowego.

Ocena czy umowa zawiera niedozwolone postanowienia umowne, a w efekcie ocena zasadności roszczenia powodów o zapłatę.

Powyższe ustalenia aktualizowały konieczność rozstrzygnięcia o tym czy zawarte w umowie postanowienia dotyczące indeksacji są bezskuteczne z uwagi na ich niedozwolony charakter.

Ustalony w umowie z konsumentem sposób ustalania kursu waluty indeksacyjnej przyjmowanego do rozliczeń umowy może być przedmiotem oceny, czy nie stanowi postanowienia niedozwolonego. Zgodnie bowiem z art. 385¹ k.c. postanowienia umowy zawieranej z konsumentem, które kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami lub rażąco naruszając jego interesy, nie są wiążące, jeżeli nie zostały uzgodnione indywidualnie. Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny (§ 1). Nieuzgodnione indywidualnie są te postanowienia umowy, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu, co w szczególności odnosi się do postanowień umowy przejętych z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta (§ 3). Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem „wszelkie klauzule sporządzone z wyprzedzeniem będą klauzulami pozbawionymi cechy indywidualnego uzgodnienia i okoliczności tej nie niweczy fakt, że konsument mógł znać ich treść”, przy czym uznanie, że treść danego postanowienia umownego została indywidualnie uzgodniona wymagałoby wykazania, że „konsument miał realny wpływ na konstrukcję niedozwolonego (abuzywnego) postanowienia wzorca umownego”, a „konkretny zapis był z nim negocjowany” (vide wyrok SA w Warszawie z 14 czerwca 2013 r. w sprawie VI ACa 1649/12 oraz wyrok SA w Poznaniu z 6 kwietnia 2011 r. w sprawie I ACa 232/11).

Konieczne jest też ustalenie czy opisane wyżej postanowienia dotyczą świadczeń głównych stron czy tylko się do nich pośrednio odnoszą.

Przez „główne” świadczenia stron rozumiano przede wszystkim te, które są objęte postanowieniami przedmiotowo istotnymi danej umowy nazwanej (tak też M. Jagielska, *Niedozwolone klauzule*; M. Bednarek, P. Mikłaszewicz, w: *System PrPryw*, t. 5, 2019, s. 804; ponadto wyr. SN z 8.6.2004 r., I CK 635/03, *Legalis*; wyr. SA w Warszawie z 29.12.2010 r., VI ACa 403/10, *Legalis*). W praktyce oznaczać to będzie najczęściej postanowienia „określające” cenę albo wynagrodzenie (przede wszystkim wysokość), na co przepis wprost wskazuje, oraz „określające” świadczenie wzajemne przedsiębiorcy (towar, usługę). Przy ustalaniu, czy dane postanowienie określa „główne” świadczenie

strony, zwłaszcza w przypadku umów nienazwanych, za użyteczne należy uznać dokonane w polskiej doktrynie rozróżnienie **świadczeń "głównych" i "ubocznych"** (zob. np. R., O., Zobowiązania 2014, s. 49). Na tej podstawie wypadnie np. uznać, że postanowienie dotyczące odsetek należnych w przypadku opóźnienia zapłaty ceny nie "określa" świadczenia głównego w postaci ceny, tylko dotyczy świadczenia ubocznego. Podobnie rzecz się przedstawia, gdy chodzi o klauzule, których zastosowanie wywiera wpływ na wysokość świadczenia "głównego", np. klauzule waloryzacyjne (tak M. Jagielska, Niedozwolone klauzule; M. Bednarek, P. Mikłaszewicz, w: System PrPryw, t. 5, 2019, s. 806; zob. też post. SN z 6.1.2005 r., III CZP 76/04, Prok. i Pr. 2005, Nr 11, poz. 40; uchw. SN z 29.6.2007 r., III CZP 62/07, OSNC 2008, Nr 7–8, poz. 87; wyr. SA w Warszawie z 16.1.2019 r., V ACa 814/17, Legalis; odmiennie K. Zagrobelny, w: Gniewek, Machnikowski, Komentarz KC 2017, s. 743). Zakres zastosowania wyłączenia ogranicza także, fakt posłużenia się przez ustawodawcę terminem "postanowienie określające główne świadczenie", a nie "dotyczące" takiego świadczenia. Ten ostatni termin wydaje się szerszy. Nie jest zatem zasadne stawianie znaku równości między tymi terminami (tak Ł., Ochrona 2001, s. 99); zob. też wyr. (...) z 30.4.2014 r. (C-26/13, Á. K. i H. R. v. (...), EU:C:2014:282). Powyższe oznacza, że sformułowanie "postanowienia określające główne świadczenia stron" należy co do zasady rozumieć wąsko (por. wyr. SA w Łodzi z 20.7.2017 r., I ACa 1512/15, orzeczenia.ms.gov.pl; wyr. SN z 8.6.2004 r., I CK 635/03, L.; wyr. SA w Katowicach 20.12.2017 r., I ACa 538/17, L.. Ponadto zob. wyr. SN z 8.11.2012 r., I CSK 49/12, L., oraz wyr. SN z 4.11.2011 r., I CSK 46/11, L., w których przyjęto, że zasięg pojęcia "świadczenie główne" musi być zawsze ustalany in casu z uwzględnieniem wszystkich postanowień oraz celu zawieranej umowy) (patrz: KC T. I red. Pietrzykowski 2020, wyd. 10/Popiołek).

W związku ze stanowiskiem Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej ((...)), zajęтым w wyroku z dnia 3 października 2019 r. w sprawie (...) na tle wykładni dyrektywy (...) i podtrzymanym tam poglądem dotyczącym natury klauzul wymiany (indeksacyjnych), które wprowadzając do umów kredytowych ryzyko kursowe, określają faktycznie główny przedmiot umowy (pkt 44 powołanego wyroku), postanowienia w tym zakresie podlegają kontroli w celu stwierdzenia, czy nie mają charakteru niedozwolonego, jeżeli nie zostały sformułowane jednoznacznie (art. 385⁽¹⁾ § 1 zd. drugie k.c.). W przypadku uznania ich za niedozwolone konieczne staje się również rozważenie skutków tego stanu rzeczy.

W niniejszej sprawie bezsporne było między stronami, to że powodowie zawarli umowę kredytu jako konsumenci w rozumieniu art. 22¹ k.c. Zgromadzony w sprawie materiał dowodowy nie pozwala na wyciągnięcie wniosku przeciwnego.

Przechodząc do oceny postanowień, wskazać trzeba, że postanowienia § 6 ust. 1, § 9 ust. 2, § 10 ust. 3 umowy kredytu oraz § 16 ust. 4, § 19 ust. 5, § 21 ust. 5 regulaminu, dotyczyły tzw. mechanizmu indeksacji. Przewidywały, że wysokość zobowiązania stron będzie wielokrotnie przeliczana z zastosowaniem dwóch rodzajów kursu waluty indeksacyjnej. Kwota kredytu wypłaconego w PLN miała zostać przeliczona na (...) zgodnie z kursem kupna walut określonego w Tabeli Kursów obowiązującym w Banku w dniu uruchomienia środków (§ 9 ust. 2 umowy). Natomiast raty spłaty miały być obliczane według kursu sprzedaży walut określonego w Tabeli Kursów obowiązującym w Banku w dniu spłaty (§ 10 ust.3 umowy).

Bezspornie mechanizm (konkretny sposób) ustalania kursu nie został opisany w żaden sposób ani w umowie, ani w regulaminie. Jedynie w § 6 ust. 1 umowy zdefiniowano, że Tabela kursów jest sporządzona przez merytoryczną komórkę banku na podstawie kursów obowiązujących na rynku międzybankowym w chwili sporządzania tabeli i po ogłoszeniu kursów średnich przez NBP, tabela sporządzana jest o godz. 16:00 każdego dnia roboczego i obowiązuje przez cały następny dzień roboczy. W żaden bowiem sposób nie opisano szczegółowo, jak powstaje tabela zawierająca te kursy, co oznacza, że pozwany miał swobodę w zakresie ustalania kursu waluty indeksacyjnej.

W ocenie Sądu Okręgowego nie ulega wątpliwości, że umowa stron została zawarta na podstawie wzoru opracowanego i stosowanego przez Bank. Powodowie mogli wybrać rodzaj kredytu, który najbardziej im odpowiadał, uzgodnić kwotę kredytu w walucie polskiej, natomiast nie uzgadniano z nimi wszystkich pozostałych postanowień, w szczególności nie uzgadniano kwestii tego, czy mogą skorzystać z innego kursu waluty niż przyjmowany przez pozwanego. Powód R. R. (1) zeznał, że „Byliśmy informowani, że jest tabela wew. banku, która będzie zawierała kursy dla potrzeb spłaty

kredytu. Na temat tego jak będzie ustalany kurs dla potrzeb wypłaty nie wiedzieliśmy nic. Nie wiedzieliśmy w jaki sposób bank będzie tworzył tabelę.(...) Nie mogliśmy w tej umowie niczego zmieniać, negocjować.”(k. 266-267).

W tym stanie rzeczy nie ma podstaw do przyjęcia, że postanowienia umowy w zakresie mechanizmu ustalania kursu waluty, wyznaczającego wysokość zobowiązania powodów względem pozwanego, zostały w przypadku umowy stron uzgodnione indywidualnie.

Oznacza to, że te postanowienia nie były uzgodnione indywidualnie z powodami w rozumieniu art. 385¹ § 1 i 3 k.c.

Z uwagi na to, że powodowie wskazywali, że ww. postanowienia tworzące klauzule indeksacyjną są niedozwolone, należało rozważyć, czy – skoro dotyczą głównego przedmiotu umowy – są wystarczająco jednoznaczne i czy wynikające z nich prawa lub obowiązki stron zostały ukształtowane sprzecznie z dobrymi obyczajami lub w sposób rażąco naruszający interesy powodów jako konsumentów. Kwestionowane postanowienia przewidują indeksację kredytu kursem waluty obcej i odwołują się do tabeli, co do której wskazano jedynie, że chodzi o tabelę obowiązującą w banku, bez wskazania, w jaki konkretnie sposób jest ona ustalana i jak ustalone są umieszczone tam kursy walut. To zaś nie pozwala na jednoznaczne określenie zakresu tych postanowień i konsekwencji płynących dla kredytobiorcy. Trudno uznać, aby tak sformułowane postanowienia były wystarczająco jednoznaczne. Podkreślenia wymaga, że kwestionowane postanowienia wskazywały na dwa rodzaje kursów – kurs kupna do ustalenia wysokości kredytu w tej walucie po jego wypłacie w walucie polskiej oraz kurs sprzedaży do ustalenia wysokości kolejnych rat spłaty w PLN i spłaty całego zadłużenia w przypadku wypowiedzenia. Zważywszy, że sposób ustalania tych kursów nie został określony w umowie, oznacza to, że mogły być one wyznaczane jednostronnie przez Bank. Nie zmienia tego okoliczność, że w pewnym zakresie Bank mógł doznawać pewnych ograniczeń dotyczących wyznaczania kursu z uwagi na działania regulatora rynku, czy z uwagi na sytuację gospodarczą, gdyż nadal były to czynniki niezależne od kredytobiorców, na które kredytobiorcy nie mieli żadnego wpływu. Na tle tak ukształtowanych postanowień dotyczących kursu waluty, która ma być miernikiem waloryzacji (przeliczania) zobowiązań wynikających z umowy kredytu bankowego utrwalony jest pogląd, że mają one charakter niedozwolony, gdyż są „nietransparentne, pozostawiają pole do arbitralnego działania banku i w ten sposób obarczają kredytobiorcę nieprzewidywalnym ryzykiem oraz naruszają równorzędność stron” (vide uzasadnienie wyroku SN w sprawie V CSK 382/18 i przywołane tam orzecznictwo). Wysokość kredytu w walucie obcej, na którą ma być przeliczony po wypłacie w walucie polskiej, a następnie wysokość, w jakiej spłaty w walucie polskiej będą zaliczane na spłatę kredytu wyrażonego w walucie obcej, zależy bowiem wyłącznie od jednej ze stron umowy. Oznacza to, że po zawarciu umowy kredytobiorcy (powodowie) mieli ograniczoną możliwość przewidzenia wysokości zadłużenia w (...) po wypłacie kredytu w PLN, skoro kursy wymiany określić miał Bank. Co więcej, uprawnienie do określania kursów wymiany dawało Bankowi możliwość wpływania na wysokość zobowiązania do spłaty w PLN w całym okresie wykonywania umowy. W sposób dowolny mógł kształtować wysokość zobowiązania powodów w walucie, w jakiej spłacali kredyt. Tym samym uzyskał też narzędzie do potencjalnego zminimalizowania niekorzystnych dla siebie skutków zmiany kursów na rynku międzybankowym lub zmian w zakresie oprocentowania (obniżka stopy bazowej), gdyż teoretycznie mógł je rekompensować podwyższeniem kursu sprzedaży przyjętego do rozliczenia spłat kredytu.

W ocenie Sądu przyznanie sobie przez pozwanego we wskazanych postanowieniach jednostronnej kompetencji do swobodnego ustalania kursów przyjmowanych do wykonania umowy prowadzi do wniosku, że były one sprzeczne z dobrymi obyczajami i naruszały rażąco interesy powodów w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c., oceniane na datę zawarcia umowy (art. 385² k.p.c. – por. uchwała SN z 20.06.2018 r. w sprawie III CZP 29/17). Takie rozwiązania dawały bowiem Bankowi, czyli tylko jednej ze stron stosunku prawnego, możliwość przerzucenia na powodów całego ryzyka wynikającego ze zmiany kursów waluty indeksacyjnej i pozostawiały mu całkowitą swobodę w zakresie ustalania wysokości jego zadłużenia przez dowolną i pozbawioną jakichkolwiek czytelnych i obiektywnych kryteriów możliwość ustalania kursu przyjmowanego do rozliczenia spłaty kredytu. Nie ma zaś znaczenia, czy z możliwości tej Bank korzystał, ani to, czy w toku wykonywania umowy zmienił swoje zasady na bardziej transparentne. Dla uznania postanowienia umownego za niedozwolone wystarczy bowiem taka jego konstrukcja, która prowadzi do obiektywnej możliwości rażącego naruszenia interesów konsumenta, przy czym zgodnie z art. 385² k.c. ewentualna abuzywność

postanowień umowy podlega badaniu na datę jej zawarcia z uwzględnieniem towarzyszących temu okoliczności i innych umów pozostających w związku z umową objętą badaniem (vide uchwała SN z 20.06.2018 r. w sprawie III CZP 29/17). Skoro zatem dla oceny abuzywności zapisów umowy istotny jest stan z daty jej zawarcia, to bez znaczenia dla tej oceny pozostaje, w jaki sposób pozwany wykonywał lub wykonuje umowę, w szczególności to, w jaki sposób ustalał, czy też ustala swoje kursy, czy odpowiadały one kursom rynkowym, w jaki sposób pozyskiwał środki na prowadzenie akcji kredytowej i w jaki sposób księgował, czy też rozliczał te środki oraz środki pobrane od kredytobiorców.

W świetle powyższych okoliczności w ocenie Sądu wskazane wyżej postanowienia umowy dotyczące stosowania dwóch różnych rodzajów kursów, które mogły być swobodnie ustalane przez jedną ze stron umowy (Bank) nie zostały uzgodnione indywidualnie z powodami i kształtowały ich zobowiązania w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając ich interesy, a zatem miały charakter niedozwolony w rozumieniu art. 385¹ k.c. i w związku z tym nie wiążą powodów w zakresie w jakim odnoszą się one do indeksacji kursem (...).

Wylimitowanie wskazanych zapisów i związanie stron umową w pozostałym zakresie, czyli przy zachowaniu postanowień dotyczących indeksacji kredytu oznaczałoby, że kwota kredytu wypłaconego powodowi powinna zostać przeliczona na walutę szwajcarską, a powodom w terminach płatności kolejnych rat powinni je spłacać w walucie polskiej, przy czym żadne postanowienie nie precyzowałoby kursu, według którego miałyby nastąpić takie rozliczenia. Nie ma przy tym możliwości zastosowania w miejsce wylimitowanych postanowień żadnego innego kursu waluty.

Zgodnie z wiążącą wszystkie sądy Unii Europejskiej wykładnią dyrektywy(...) dokonaną przez (...) w powołanym już wyżej wyroku z dnia 3.10.2019 r. w sprawie(...)

- w przypadku ustalenia, że w umowie zostało zawarte postanowienie niedozwolone w rozumieniu dyrektywy (którą implementowały do polskiego porządku prawnego przepisy art. 385¹ i nast. k.c.), skutkiem tego jest wyłącznie wylimitowanie tego postanowienia z umowy, chyba że konsument następczo je zaakceptuje,

- w drodze wyjątku możliwe jest zastosowanie w miejsce postanowienia niedozwolonego przepisu prawa o charakterze dyspozytywnym albo przepisem, który można by zastosować za zgodą stron, o ile brak takiego zastąpienia skutkowałby upadkiem umowy i niekorzystnymi następstwami dla konsumenta, który na takie niekorzystne rozwiązanie się nie godzi (pkt 48, 58 i nast. wyroku (...)),

- nie jest możliwe zastąpienie postanowienia niedozwolonego przez odwołanie się do norm ogólnych prawa cywilnego, nie mających charakteru dyspozytywnego, gdyż spowodowałoby to twórczą interwencję, mogącą wpłynąć na równowagę interesów zamierzoną przez strony, powodując nadmierne ograniczenie swobody zawierania umów (dotyczy m.in. art. 56 k.c., art. 65 k.c. i art. 354 k.c. - por. w szczególności pkt 57-62 wyroku (...)),

- w przypadku ustalenia, że wylimitowanie postanowień niedozwolonych powoduje zmianę charakteru głównego przedmiotu umowy, nie ma przeszkód, aby przyjmując, zgodnie z prawem krajowym, że umowa taka nie może dalej obowiązywać (por. w szczególności pkt 41-45 wyroku (...)),

- nawet jeżeli skutkiem wylimitowania niedozwolonych postanowień miałyby być unieważnienie umowy i potencjalnie niekorzystne dla konsumenta następstwa, decyzja co do tego, czy niedozwolone postanowienia mają obowiązywać, czy też nie, zależy od konsumenta, który przed podjęciem ostatecznej decyzji winien być poinformowany o takich skutkach (por. w szczególności pkt 66-68 wyroku (...)).

Wyraźnie wskazać przy tym trzeba, że ani prawo unijne, ani prawo polskie nie wymaga, aby w związku z zastrzeżeniem klauzuli abuzywnej konsument bezwzględnie uzyskał możliwość powołania się na nieważność całej umowy (vide wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 15 marca 2012 r. w sprawie (...), J. P. i V. P. przeciwko SOS financ spol. sr.o., (...) -144, pkt 33).

Przenosząc powyższe uwagi na stan faktyczny niniejszej sprawy należy wskazać, że brak możliwości stosowania norm o charakterze ogólnym nie pozwala na sięgnięcie do domniemanej woli stron lub utrwalonych zwyczajów (art. 65 k.c.

i art. 56 k.c.), które w odniesieniu do innych stosunków prawnych pozwalałyby na ustalenie wartości świadczenia określonego w walucie obcej np. przez odniesienie się do tej waluty według kursu średniego ogłaszanego przez Narodowy Bank Polski lub innych kursów wskazywanych przez strony w umowie. Nie ma zwłaszcza możliwości sięgnięcia po przepis art. 358 § 2 k.c., który posługuje się takim właśnie kursem w przypadku możliwości spełnienia świadczenia wyrażonego w walucie obcej. Po pierwsze, świadczenie obu stron było wyrażone w walucie polskiej (wyplata kredytu i jego spłata następowały bowiem w PLN, a (...) był tylko walutą indeksacyjną). Po drugie, wspomniany przepis nie obowiązywał w dacie zawarcia umowy (wszedł w życie z dniem 24 stycznia 2009 r.), zaś uznanie pewnych postanowień umownych za niedozwolone skutkuje ich wyeliminowaniem z umowy już od daty jej zawarcia, co czyni niemożliwym zastosowanie przepisu, który wówczas nie obowiązywał. Nawet gdyby uznać, że art. 358 § 2 k.c. mógłby być stosowany do skutków, które nastąpiły po dacie jego wejścia w życie, to nadal brak byłoby możliwości ustalenia kursu, według którego należałoby przeliczać zobowiązania stron sprzed tej daty, czyli przede wszystkim ustalić wysokości zadłużenia w (...) po wypłacie kredytu.

W ocenie Sądu brak określenia kursów wymiany i możliwości uzupełnienia umowy w tym zakresie skutkuje koniecznością wyeliminowania z umowy całego mechanizmu indeksacji, który - określony przy pomocy niedozwolonych postanowień dotyczących kursu wymiany - jawi się w całości jako sprzeczny z dobrymi obyczajami i rażąco naruszający interesy kredytobiorcy - konsumenta.

W konsekwencji, uznać należy za niedozwolone postanowienia zawarte § 6 ust. 1, § 9 ust. 2, § 10 ust. 3 umowy kredytu oraz § 16 ust. 4, § 19 ust. 5, § 21 ust. 5 regulaminu, w zakresie w jakim odnoszą się do indeksacji kursem (...).

W ocenie Sądu po wyeliminowaniu wskazanych postanowień umowa stron nadal może być wykonywana bez zmiany charakteru jej głównego przedmiotu. Głównym przedmiotem umowy kredytu jest bowiem zobowiązanie banku do udostępnienia kredytobiorcom na czas oznaczony kwoty środków pieniężnych na ustalony cel i zobowiązanie kredytobiorców do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu (art. 69 pr. bank.).

W przypadku umowy stron, po wyeliminowaniu z niej postanowień niedozwolonych, nadal znana jest kwota i waluta kredytu, cel kredytu, okres i termin spłaty rat i ich ilość, wysokość prowizji oraz oprocentowanie składające się ze stałej marży i zmiennej w postaci określonego w umowie wskaźnika. Skoro zachowana została odpłatność tej umowy (marża i zmienna) to umowa nie przekształciła się w nieodpłatną pożyczkę. Taka umowa w pełni odpowiada cechom umowy kredytu wskazanym w art. 69 pr. bank., jest zgodna z zasadą swobodnego kształtowania stosunków umownych i w żaden sposób nie narusza zasad współżycia społecznego. W ten sposób jednocześnie osiągnięty jest cel przepisów art. 385¹ k.c. i dyrektywy 93/13/EWG, wyłożony przez (...) i zakładający wyeliminowanie z umowy wyłącznie postanowień niedozwolonych z zachowaniem umowy, o ile nie zmienia to jej głównego charakteru w rozumieniu przepisów krajowych (czyli de facto art. 69 pr. bank.). Nie jest przy tym uzasadnione przyjęcie poglądu wyrażonego w uzasadnieniu wyroku Sądu Najwyższego w sprawie V CSK 382/18, że wyeliminowanie ryzyka kursowego (będące skutkiem eliminacji niedozwolonych klauzul kształtujących mechanizm indeksacji i przekształcenia kredytu złotowego indeksowanego do waluty obcej w zwykły (tzn. nieindeksowany) kredyt złotowy, oprocentowany według stawki powiązanej ze stawką LIBOR jest równoznaczne z tak daleko idącym przekształceniem umowy, iż należy ją uznać za umowę o odmiennej istocie i charakterze, choćby nadal chodziło tu tylko o inny podtyp, czy wariant umowy kredytu, co z kolei oznacza, że po wyeliminowaniu tego rodzaju klauzul utrzymanie umowy o charakterze zamierzonym przez strony nie jest możliwe, co przemawia za jej całkowitą nieważnością (bezskutecznością). Uznanie postanowień umowy za niedozwolone, co do zasady ma prowadzić jedynie do ich usunięcia z umowy, a jej nieważność (bezskuteczność) powstaje tylko wówczas, gdy nie ma możliwości jej utrzymania. Ponadto przy ustalaniu treści umowy po wyeliminowaniu postanowień niedozwolonych nie powinno sięgać się do domniemanej woli (zamiaru) stron lub utrwalonych zwyczajów (art. 65 k.c. i art. 56 k.c.). Ocena, czy umowa o taki kredyt może być utrzymana, wymaga zatem ustalenia, czy jej elementy konstrukcyjne po wyeliminowaniu postanowień niedozwolonych nadal mieszczą się w jej zasadniczym typie, pozwalającym na przyjęcie, że może być wykonywana jako umowa o kredyt bankowy.

Eliminacja postanowień dotyczących kursów wymiany nie zmienia zasadniczego charakteru umowy, której istotą jest umożliwienie powodowi skorzystania z kredytu udzielonego przez pozwanego, z obowiązkiem spłaty w określonym czasie, przy ustalonym oprocentowaniu. Podstawowym celem przepisów art. 385⁽¹⁾ i nast. k.c. oraz dyrektywy(...) jest wyłącznie niestosowanie postanowień niedozwolonych, a umowa powinna nadal obowiązywać bez jakichkolwiek innych zmian, o ile jest to prawnie możliwe (vide uzasadnienie wyroku SN z 14.07.2017 r., II CSK 803/16 i powołane tam orzecznictwo, w tym wyrok (...) sprawie (...) - pkt 33 oraz przywoływany wyżej wyrok (...) w sprawie (...)). Skoro umowa stron po takim zabiegu nadal spełnia wszelkie niezbędne cechy umowy kredytu, nie sposób uznać, aby była sprzeczna z prawem lub zasadami współżycia społecznego. Bez znaczenia jest przy tym, że oprocentowanie kredytu wyznaczone jest przy pomocy wskaźnika odnoszącego się do kursu waluty innej niż waluta kredytu. Strony mogą bowiem zastosować dowolny wskaźnik, byle jego istota nie sprzeciwiała się naturze umowy kredytowej, ustawie ani zasadom współżycia społecznego. Żaden przepis ustawy nie sprzeciwia się zastosowaniu wskaźnika LIBOR do ustalenia jednego z elementów stopy oprocentowania kredytu; nie sposób też w ocenie Sądu uznać, aby jego stosowanie było sprzeczne z naturą umowy kredytu bankowego lub jakimikolwiek zasadami współżycia społecznego. Bez znaczenia jest przy tym, jakimi przesłankami kierował się Bank, przyjmując w swoim wzorze taki właśnie wskaźnik oraz to, że bez mechanizmu indeksacji do waluty obcej nie zawarłby umowy o takiej treści, gdyż – jak wskazywano wcześniej – nie są to okoliczności istotne dla ustalenia sankcji związanych z abuzywnością innych postanowień umowy.

Nie stoi to na przeszkodzie możliwości utrzymania umowy. Przykładem podobnego rozwiązania są regulacje dotyczące kredytu konsumenckiego. W art. 45 ust 1 ustawy o kredycie konsumenckim z dnia 12 maja 2011 r. (Dz.U. Nr 126, poz. 715 z późniejszymi zmianami) wskazano, że między innymi w przypadku naruszenia obowiązków informacyjnych przez kredytodawcę, konsument, po złożeniu kredytodawcy pisemnego oświadczenia, zwraca kredyt bez odsetek i innych kosztów kredytu należnych kredytodawcy w terminie i w sposób ustalony w umowie.

Komentowany przepis wprowadza jedno z najbardziej charakterystycznych rozwiązań w regulacji kredytu konsumenckiego – określane jako sankcja kredytu darmowego (gratisowego). Z perspektywy ekonomicznej rozwiązanie to w radykalny sposób zmienia więc rozkład ekonomicznej relacji związanej z umową kredytu, czyniąc z niej de facto stosunek nieodpłatny. Jest to więc swoisty oksymoron prawniczy, albowiem nieodpłatny kredyt nie spełnia już ustawowych warunków umowy kredytu do których należy odpłatność. Jest to już z mocy działania samej ustawy pożyczka, która może być nieodpłatna, a nie kredyt. Nie istnieje coś takiego jak nieodpłatna sprzedaż bo jest to darowizna albo w najlepszym stopniu zamiana.

Ta swoista sankcja cywilna wynika jednak z ustawy, jest przeto zgodna z prawem. Natomiast w przypadku zastosowania przepisów k.c. w sprawie klauzul abuzywnych ingerencja w umowę z woli ustawodawcy następuje na podstawie decyzji sądu indywidualizującego każdy przypadek.

Należy tu zwrócić uwagę na korelację zachodzącą pomiędzy art. 58 § 3 k.c. a art. 385¹ k.c. Zgodnie z pierwszym z nich jeżeli nieważnością jest dotknięta tylko część czynności prawnej, czynność pozostaje w mocy co do pozostałej części, chyba że z okoliczności sprawy wynika, iż bez postanowień dotkniętych nieważnością czynność nie zostałaby dokonana. Art. 385¹ k.c. pozwala na uwolnienie konsumenta ze związania postanowieniami, które kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszającymi jego interes bez warunku „chyba że z okoliczności sprawy wynika, iż bez postanowień dotkniętych nieważnością czynność nie zostałaby dokonana”. Jest to więc przepis szczególnie w stosunku do art. 58 § 3 k.c. z uwagi na ochronę interesów konsumenta, jako strony słabszej. Gdyby wolą ustawodawcy zamiast eliminacyjnego charakteru normy z art. 385¹ k.c. byłoby unieważnienie całej umowy przepis ten byłby niepotrzebny z uwagi na treść art. 58 § 3 k.c.

W ocenie Sądu same klauzule indeksacyjne nie zmieniają istoty umowy kredytu w jej podstawowym zakresie. Można sobie wyobrazić umowę ich nie zawierającą, jako spełniającą wszelkie wymogi umowy kredytu. Mogą być elementem

dodatkowym takiej umowy, ale nie muszą. Ich usunięcie zmienia treść umowy ale w omawianej konstrukcji nie wpływa na jej zasadniczą istotę, jaką jest udzielenie kredytu w PLN. Tak jak zastosowanie odsetek maksymalnych zamiast przewyższających je w umownych zmienia treść umowy, ale nie jej istotę wyrażającą się w prawie do pobierania oprocentowania.

Przykładem podobnego rozwiązania są właśnie przepisy dotyczące odsetek maksymalnych przewidujących stosowanie ich nawet gdy strony umownie wprowadziły odsetki wyższe (art. 481 § 2³ k.c.). Pomimo, że umowne odsetki przekraczają odsetki maksymalne i stanowią mogą główne świadczenie pożyczkobiorcy, ustawa wprost ingeruje w to świadczenie i nikomu nie przychodzi do głowy by podważać ważność całej umowy. Przecież pożyczkodawca, zastrzegając wyższe odsetki niż maksymalne, nie zawsze robił to z chęci nieuczciwego zysku. Czasem, z uwagi na wysokie ryzyko kontraktu, w odsetkach próbował „zmieścić” np. koszty ubezpieczenia kredytu. Wobec brzmienia przepisu nie ma to jednak znaczenia. Należą mu się jedynie odsetki maksymalne, a umowa nadal obowiązuje. Ingerencja ustawodawcy lub sądu nie prowadzi do unieważnienia całej umowy.

W ocenie Sądu wymaga wyraźnego podkreślenia, że waloryzacja zawarta w umowie z 2008 r. poprzez zabieg indeksacji, nie była świadczeniem. Nie istniały wówczas jeszcze normatywne typy umowy o kredyt indeksowany bądź denominowany, które w późniejszym czasie stworzyły wyraźny – przewidziany prawem podtyp umowy kredytowej. Na ów czas był to jednak zabieg mający na celu odzwierciedlenie i zagwarantowanie ekonomicznych realiów umowy właśnie po to aby „rzeczy były stałe”. Ekscesem, który wdarł się w działanie tego mechanizmu był nieadekwatny i nieprzewidywalny wzrost kursu (...). Tak więc świadczeniami w rozumieniu ówczesnego prawa bankowego było po stronie banku udostępnienie umówionej kwoty kredytu, a po stronie kredytobiorcy obowiązek jego zwrotu w ratach wraz ze stałą marżą i zmiennym wskaźnikiem (...), które było ceną za udzielony pieniądz. Oczywiście indeksacja odnosiła się do głównego świadczenia kredytobiorcy. Podobnie odnosi się do niego jednak np. ubezpieczenie kredytu, i różne inne środki jego zabezpieczenia. Powiększają one często w istotny sposób cenę kredytu i wpływają na ratę – a więc główne świadczenie. Nie oznacza to jednak, że eliminacja któregoś z abuzywnych zabezpieczeń musi prowadzić do unieważnienia całej umowy. Istotą przepisów o klauzulach abuzywnych jest dążenie do przywrócenia równowagi stron i skłonienie profesjonalistów do nienadużywania ich pozycji. Celem przewidzianych w nich sankcji jest pominięcie nieuczciwych regulacji, a wskazywana przez (...) możliwość unieważnienia umowy pozostawiała ocenie sądu krajowego konkretną umowę i możliwość jej dalszego wykonywania.

Bez znaczenia dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy pozostawała również późniejsza zmiana tej umowy, wprowadzana na podstawie aneksu. Zawarty przez strony aneks przewidywał, że wysokość zobowiązania będzie ustalana jako równowartość wymaganej spłaty wyrażonej w (...) po jej przeliczeniu według kursu sprzedaży walut ustalonego przez Narodowy Bank Polski. Zmiana wprowadzona aneksem miałyby znaczenie, gdyby aneks został zawarty w celu jednoznacznego wyeliminowania postanowień niedozwolonych. Jednak warunkiem koniecznym byłoby poinformowanie kredytobiorców o abuzywności postanowień lub powodowie mieli tego świadomość, a nadto godzili się na ich zastosowanie do przeszłych rozliczeń, w ramach zmiany umowy decydując się na ich wyeliminowanie wyłącznie na przyszłość. Tymczasem zmiana umowy za pomocą aneksu i ustalenie sposobu przeliczenia spłaty według średniego kursu NBP nie ma znaczenia. Saldo zadłużenia nie uległo zmianie i wynikało z pierwotnie wyliczonej kwoty udzielonego kredytu na podstawie abuzywnych postanowień. Zawarcie aneksu nie spowodowało, że została „naprawiona” pierwotna wadliwość umowy. Dodatkowo, należy podkreślić, że ustalenie czy określone postanowienie umowy było niedozwolone dokonuje się na chwilę zawarcia umowy, a nie aneksu zmieniającego tą umowę.

Pozwany kwestionując roszczenie powodów wniósł o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego z zakresu finansów i bankowości celem m.in. wykazania wyższych kosztów kredytu złotowego od kredytu indeksowanego do (...). W ocenie Sądu wnioskowany dowód nie miał znaczenia dla rozstrzygnięcia. Pozwany wnosząc o przeprowadzenie powyższego dowodu chciał wykazać, że zawarte w umowie postanowienia nie naruszały w sposób rażący interesów powodów,

a ich sytuacja kształtowała się lepiej niż osób, które zaciągnęły zobowiązania w złotych. Jednak, tak jak zostało wskazane wyżej, postanowienia umowne oceniane są na chwilę zawarcia umowy. To, że zawarcie na innych warunkach kredytowych byłoby mniej korzystne niż zawarta przez powodów umowa nie ma znaczenia. Powodowie zawarli konkretną umowę i to jej postanowienia podlegają ocenie niezależnie od innych umów kredytowych występujących w ofercie banku. Z tego względu Sąd pominął wniosek dowodowy pozwanego jako nieistotny dla rozstrzygnięcia.

W tym stanie rzeczy należy przyjąć, że umowa stron jest ważna i skuteczna, natomiast bezskuteczne i niewiążące powodów są postanowienia zawarte w umowie dotyczące indeksacji do waluty szwajcarskiej. Wobec powyższego Sąd z uwagi na brak przesłanek art. 189 k.p.c. w zw. z art. 58 k.c. w zw. z art. 69 ust. 1 prawa bankowego oddalił powództwo o ustalenie nieważności umowy o kredyt hipoteczny nr (...) z dnia 18.09.2008 r. o czym orzekł **w punkcie I sentencji wyroku**. W konsekwencji, wobec braku przesłanek z art. 405 k.c. w zw. z art. 410 k.c. oddaleniu podlegało również roszczenie o zapłatę sformułowane na podstawie nieważności umowy o czym Sąd orzekł **w punkcie II sentencji wyroku**.

Wobec uznania postanowień tworzących klauzulę indeksacyjną tj. § 6 ust. 1, § 9 ust. 2, § 10 ust. 3 umowy kredytu oraz § 16 ust. 4, § 19 ust. 5, § 21 ust. 5 regulaminu, w zakresie w jakim odnoszą się do indeksacji kursem (...) należało stwierdzić, że bezskuteczne są wobec powodów klauzule indeksacyjne zawarte w umowie o kredyt hipoteczny nr (...) z dnia 18.09.2008 r. o czym Sąd orzekł jak **w pkt IV sentencji wyroku** na podstawie art. 189 k.p.c. w zw. z art. art. 385¹ k.c.

Przeprowadzona w niniejszej sprawie analiza doprowadziła do wniosku, że umowa zawiera postanowienia abuzywne wobec czego zasadne jest żądanie ewentualne o zapłatę zgłoszone przez powodów. Powodowie, żądali zasądzenia jedynie części nadpłaconej kwoty tj. 1 zł. Z uwagi na notoryjność tego, że nadpłata kredytu w tego rodzaju sprawach występuje, oczywistym było, że z całą pewnością wystąpiła nadpłata w spłacie rat kredytu w wysokości co najmniej 1 zł. Powyższe nie wymagało przeprowadzenia dowodu z opinii biegłego sądowego, ponieważ wszechstronne rozważenie materiału dowodowego oraz doświadczenie życiowe pozwoliło na zasądzenie dochodzonego przez powodów roszczenia. W sytuacji gdyby powodowie żądali zwrotu wartości wszystkich nadpłaconych rat kredytu, wówczas konieczne byłoby dopuszczenie i przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego sądowego.

Z uwagi na powyższe w oparciu o art. 410 § 2 k.c. w zw. z art. 405 k.c. Sąd zasądził od pozwanego na rzecz na rzecz powodów kwotę 1 zł, o czym orzekł jak **w punkcie III sentencji wyroku**.

Bezzasadne jest powoływanie się na przez Bank na brak obowiązku zwrotu świadczenia z uwagi na przepisy art. 411 k.c., gdyż w pkt. 1 tej regulacji wyraźnie wskazano, że nie dotyczy on sytuacji, w której zwrot ma dotyczyć świadczenia spełnionego m.in. w wykonaniu nieważnej czynności prawnej. Powodowie dokonywali spłaty rat kredytu na podstawie abuzywnych postanowień. Eliminacja z umowy niedozwolonych postanowień skutkuje tym, że świadczenia na ich podstawie spełnione stanowią nienależne świadczenie.

Strona powodowa spłacając kredyt nie spełniała również świadczeń z tytułu umowy przed nadejściem terminu ich wymagalności (art. 411 pkt 4 k.c.), skoro z uwagi na abuzywność postanowień umownych nie była zobowiązana do spłat w takiej wysokości.

Powodowie żądali zasądzenia odsetek ustawowych za opóźnienie od żądanej kwoty od dnia wniesienia pozwu tj. 14.10.2021 r. do dnia zapłaty i to żądanie zostało uwzględnione jedynie w części – co do zasądzenia odsetek za opóźnienie jednakże od innej daty początkowej. Żądanie powodów zostało uznane przez Sąd za zasadne od dnia 05.07.2023 r. tj. od dnia wydania wyroku. Z uwagi na skomplikowany charakter sprawy, mnogość zarzutów oraz rozbieżność orzecznictwa pozwany dopiero po przeprowadzeniu całego postępowania dowodowego miał dostateczną wiedzę, która pozwalała pozwanemu na ocenę zasadności roszczeń powodów.

Należy tu podkreślić, iż rozwiązanie to nie statuuje powodów jako konsumentów w sytuacji gorszej niż innych uczestników obrotu. Jest ono właśnie konsekwencją wynikającą z uprzywilejowania ich pozycji, w wyniku której jednostronnym oświadczeniem mogą spowodować rozerwanie węzła prawnego albo też utrzymanie zobowiązania.

W związku z tym, Sąd na podstawie art. 481 § 1 k.c. zasądził odsetki za opóźnienie od kwot 1 zł od dnia 05.07.2023 r. do dnia zapłaty, o czym orzekł w **punkcie III sentencji wyroku**, zaś w pozostałym zakresie żądanie o zasądzenie odsetek oddalił, o czym orzekł w **punkcie V sentencji wyroku**.

Sąd wobec braku spełnienia przesłanek z art. 189 k.p.c. oddalił żądanie ewentualne powodów o orzeczenie, że kredyt jest kredytem złotowym przy zachowaniu pozostałych warunków, w tym dotyczących oprocentowania według stawki LIBOR, o czym orzekł jak w **punkcie V sentencji wyroku**. Powodowie nie wykazali, aby orzeczenie w tym zakresie było niezbędne i nie mogli osiągnąć oczekiwanego skutku bez orzeczenia w tym zakresie. W ocenie Sądu powodowie wnosząc o ustalenie bezskuteczności klauzul indeksacyjnych i zapłatę osiągnęli taki sam skutek jaki chcieli osiągnąć przy żądaniu o ustalenie, że kredyt jest kredytem złotowym. Z tego względu Sąd uznał, że powodowie nie mieli interesu prawnego w zgłoszonym żądaniu.

Ponadto Sąd jest związany treścią żądania biorąc pod uwagę stan sprawy na dzień orzekania. LIBOR w chili obecnej już nie istnieje. Zastąpiony został przez (...). W tej sytuacji nie mogło być uwzględnione żądanie ustalenia, że strony są związane oprocentowaniem obliczonym przy zastosowaniu stawki LIBOR.

O kosztach orzeczono na podstawie art. 100 k.p.c. poprzez ich wzajemne zniesienie.

Z orzecznictwa wynika, że stosownie do przepisu art. 100 k.p.c. podstawy do wzajemnego zniesienia kosztów procesu zachodzą jedynie wówczas, gdy żądanie zostało uwzględnione w około połowie, przy mniej więcej równiej wysokości kosztów procesu poniesionych przez każdą ze stron. Realny wynik wzajemnego zniesienia kosztów procesu nie może być bowiem inny niż wynik ich rozdzielania w takim stosunku, w jakim każda ze stron procesu przegrała (SN z 10.5.1985 r., II CZ 56/85, L.).

W ocenie Sądu tego typu okoliczności zachodzą w niniejszej sprawie. Rozstrzygając o kosztach Sąd miał na uwadze, że oddalił trzy z pięciu zasadniczych żądań sformułowanych przez powodów w pozwie (żądanie główne i jedno żądanie ewentualne), a dwa z nich uwzględnił niemalże w całości (żądanie ewentualne o ustalenie bezskuteczności klauzul indeksacyjnych i zapłatę). Powodowie ponieśli koszt opłaty sądowej od pozwu (1.000 zł). Obie strony reprezentowane były przez profesjonalnych pełnomocników i poniosły z tego tytułu koszty ich zastępstwa.

Z tego względu zważywszy na wynik procesu, jak i wysokość kosztów poniesionych przez obie strony, Sąd uznał za zasadne ich wzajemne zniesienie, o czym orzekł jak w **punkcie VI sentencji wyroku**.